

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

ХИДРОЛОШКИ КОМПЛЕКС КАЛИПОЉЕ – БУКОВИК

Студија заштите

НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

ХИДРОЛОШКИ КОМПЛЕКС КАЛИПОЉЕ – БУКОВИК

ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Споменик природе

КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)

Категорија II - Заштићено подручје регионалног, односно великог значаја.

IUCN Категорија III: *Споменик природе или појава*

Category III: *Natural Monument or feature*

„Заштићена подручја су издвојена у циљу заштите одређеног споменика природе, који може бити облик у рељефу, подводни гребен, подводна пећина, геолошка појава попут пећине или чак живи феномен, као што је неки прастари облик вегетације. Ова заштићена подручја су углавном прилично мале површине, али често имају велику туристичку вредност.“

Водич за примену IUCN категорија управљања за заштићена подручја, WCPA, IUCN, 2008, Гланд, Швајцарска. (*Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, WCPA, IUCN, 2008, Gland, Switzerland)

МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

IUCN Листа националних паркова и заштићених подручја (United Nations List of National parks and Protected Areas): Не уписује се због мале површине (испод 1000 ha).

Листа светске баштине (World Heritage List) и друге међународне листе: нема основа за предлагање.

ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

Хидролошки комплекс Калипоље – Буковик чине следеће појаве:

1. Корићанско врело,
2. Долина Калипоље са Калипољском реком,
3. Понор Калипољске реке,
4. Пећина Буковик, и
5. Врело Вршевина.

Корићанско врело је стално карстно врело, гравитационог типа, које дренира карсни масив у залеђу на северу и формира ток Калипољске реке. **Калипоље** је овећа депресија, на дну заравњена, којом тече Калипољска река. Практично представља проширену долину Калипољске реке. Почиње Корићанским врелом на истоку, а завршава као слепа долина понором Калипољске реке на западу. Калипоље у многоне подсећа на карстна поља у холокарсту.

Понор Калипољске реке. На западном ободу Калипоља ток понире у карстно подземље. У ствари, ради се о понорској зони која се састоји из рецентног отвореног понора и палеопонора који се налазе пар стотина метара северно. Појава представља типичан пример регресивног повлачења понорске зоне.

Раније заштићена **Пећина Буковик** је хоризонталан хидролошки активан, подземни облик карстног рељефа са каналима у три етаже. Доњи ниво пећинских канала има стални ток, који извесно потиче од понора Калипољске реке и највећим делом истиче на карстном врелу Вршевина. Средњи пећински ниво обилује различитим формама пећинског накита, међу којима се истичу саливи. Укупна дужина канала је 1402 m.

Хидролошке и морфолошке карактеристике чине Пећину Буковик јединственим подземним обликом карстног рељефа Србије. Биоспелеолошке карактеристике је такође чине јединственим стаништем 8 врста троглофауне од чега две нове врсте за науку *S. nonveilleri* и *D. (Divaliotes) reufi*. Стога је њен значај, нарочито у сфери науке и образовања, велики.

Врело Вршевина је стално и снажно карстно врело на коме истичу воде доњег нивоа пећине Буковик. Кратки ток врела се улива у повремену ток Вршевине који се затим после неколико километара улива у Увац.

Хидролошки комплекс Калополје - Буковик чини јединствену целину хидролошких циклуса у карсту, који се огледа у храњењу карстне издани инфилтрацијом падавина на карстном платоу, подземној циркулацији и истицању подземних вода из карстнеиздани на карстном врелу (Корићанско врело), формирању површинског тока на вододрживој подлози (Калипољска река), понирању површинског тока у карстно подземље (понор Калополје реке), њено поновљено кретање (циркулација) подземним карстним каналима (пећина Буковик), поновно појављивање наповршини (врело Вршевина) и поновно формирање површинског тока (река Вршевина), који се на крају улива у Увац.

Наведене појаве, које чине Хидролошки комплекс груписане су на две локације које су подземном хидрогеолошком везом повезане у јединствену функционалну хидролошку целину:

–□**Локалитет 1** „Буковик“ чине пећина Буковик и врело Вршевине.

–□**Локалитет 2** „Калипоље“ чине Корићанско врело, долина Калипоље, ток Калипољска река, мочвара Врбље и понор Калипољске реке.

Груписање појава и објеката на два локалитета од практичног је значаја за управљање будућим природним добром и спровођење мера заштите. Осим наведених хидролошких вредности, подручје се одликује и значајним биодиверзитетом. Укупан број забележених биљних врста на подручју износи 55. Према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 05/2010, 47/2011), којим је забрањено и кажњиво или пак Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре („Службени гласник РС“, бр. 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11) регулисано сакупљање и брање биљака у природи, на овом простору се налази 9 заштићених врста.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА

„Хидролошки комплекс Калипоље – Буковик“ налази се у западној Србији, на северозападном ободу планинског масива Јавор, на десној долинској страни реке Увац. Припада територији општине Нова Варош, селу Љепојевићи.

ПОВРШИНА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Површина целокупног простора који се предлаже за заштиту је **139 ha 21a 45 m²**.

РЕЖИМ ЗАШТИТЕ

Имајући у виду карактер и природне вредности, циљеве заштите и намену Споменика природе „Хидролошки комплекс Калипоље – Буковик“ одређује се II (други) степен заштите за цело подручје (оба локалитета), у коме се „активна заштита, спроводи на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.“

УПРАВЉАЧ

Предузеће „Резерват Увац“ д.о.о. из Нове Вароши.